ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 19ης Απριλίου 2012*

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 — Άρθρο 3, παράγραφος 1 — Έννοια της αγωγής που συνδέεται με διαδικασία αφερεγγυότητας και "έχει στενή σχέση με αυτή" — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο β΄ — Έννοιες "αστικές και εμπορικές υποθέσεις" και "πτώχευση" — Αγωγή στηριζόμενη στην εκχώρηση, από τον σύνδικο της πτωχεύσεως, του δικαιώματός του ασκήσεως αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως»

Στην υπόθεση C-213/10,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Λιθουανία) με απόφαση της 27ης Απριλίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Μαΐου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

F-Tex SIA

κατά

Lietuvos-Anglijos UAB „Jadecloud-Vilma",

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, M. Safjan, M. Ilešič, E. Levits και M. Berger (εισηγήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η F-Tex SIA, εκπροσωπούμενη από τον M. Nosevič, advokatas,

— η Lietuvos-Anglijos UAB „Jadecloud-Vilma", εκπροσωπούμενη από τον R. Bukauskas, advokatas,

— η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Kriaučiūnas και την L. Liubertaitė,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την J. Kemper,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Μιχελογιαννάκη και τους Κ. Γεωργιάδη και Δ. Καλόγηρο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η λιθουανική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την A. Steiblytė και τον M. Wilderspin,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ L 160, σ. 1), και των άρθρων 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', και 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της F-Tex SIA (στο εξής: F-Tex) και της Lietuvos-Anglijos UAB «Jadecloud-Vilma» (στο εξής: Jadecloud-Vilma), με αντικείμενο την έντοκη επιστροφή του ποσού των 523 700,20 λίτας (LTL), το οποίο είχε καταβάλει στην Jadecloud-Vilma η Neo Personal Light Clothing GmbH (στο εξής: NPLC) ενώ βρισκόταν σε κατάσταση αφερεγγυότητας.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 1346/2000

3 Κατά την έκτη αιτιολογική του σκέψη, ο κανονισμός 1346/2000 «θα πρέπει να περιορίζεται σε διατάξεις που διέπουν την αρμοδιότητα για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις δικαστικές αποφάσεις που απορρέουν άμεσα από τις διαδικασίες αφερεγγυότητας και έχουν στενή σχέση με αυτές».

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, το οποίο πραγματεύεται τη διεθνή δικαιοδοσία, θέτει τον ακόλουθο κανόνα γενικής δικαιοδοσίας:

«Αρμόδια για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη. Για τις εταιρείες και τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι κέντρο των κυρίων συμφερόντων είναι ο τόπος της καταστατικής έδρας.»

5 Το άρθρο 25, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1346/2000, το οποίο αφορά την αναγνώριση και την εκτελεστότητα άλλων αποφάσεων, ορίζει τα εξής:

«1. Οι αποφάσεις για τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας οι εκδιδόμενες από δικαστήριο του οποίου η απόφαση περί ενάρξεως της διαδικασίας αναγνωρίζεται σύμφωνα με το άρθρο 16, καθώς και ο πτωχευτικός συμβιβασμός που εγκρίνεται από το δικαστήριο αυτό, αναγνωρίζονται επίσης άνευ ετέρου. Οι αποφάσεις αυτές εκτελούνται σύμφωνα με τα άρθρα 31 έως 51 [εξαιρέσει του άρθρου 34, παράγραφος 2] της σύμβασης των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων, όπως τροποποιήθηκε από τις συμβάσεις προσχώρησης στη σύμβαση αυτή.

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για τις αποφάσεις που αποτελούν άμεση απόρροια της διαδικασίας αφερεγγυότητας και εντάσσονται απευθείας σ' αυτήν, και αν ακόμη εκδοθούν από άλλο δικαστήριο.

[...]

2. Η αναγνώριση και η εκτέλεση των λοιπών αποφάσεων πλην αυτών της παραγράφου 1 διέπονται από τη σύμβαση [στην οποία αναφέρεται η παράγραφος] 1, εφόσον τυγχάνει εφαρμογής.»

Ο κανονισμός 44/2001

6 Ο κανονισμός 44/2001 αντικαθιστά, στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

7 Κατά την έβδομη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, «το πεδίο εφαρμογής του ανά χείρας κανονισμού πρέπει να καλύπτει όλες τις κύριες αστικές και εμπορικές υποθέσεις εκτός από κάποια σαφώς καθορισμένα ζητήματα».

8 Το άρθρο 1 του κανονισμού 44/2001 ορίζει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού ως εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.

2. Εξαιρούνται από την εφαρμογή του:

[...]

β) οι πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες·

[...]».

9 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού θέτει τον ακόλουθο κανόνα γενικής δικαιοδοσίας:

«1.Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

10 Το άρθρο 60, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού διευκρινίζει τα εξής:

«1.Για την εφαρμογή του ανά χείρας κανονισμού, εταιρεία ή άλλο νομικό πρόσωπο έχει την κατοικία της στον τόπο στον οποίο έχει:

α) την καταστατική της έδρα·

β) την κεντρική της διοίκηση ή

γ) την κύρια εγκατάστασή της.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο του 2001, η NPLC, της οποίας η καταστατική έδρα βρίσκεται στη Γερμανία, κατέβαλε, ενώ ήταν σε κατάσταση αφερεγγυότητας, το ποσό των 523 700,20 LTL στην Jadecloud-Vilma, που έχει την καταστατική της έδρα στη Λιθουανία.

12 Στις 24 Ιανουαρίου 2005 το Landgericht Duisburg (Γερμανία) κίνησε πτωχευτική διαδικασία κατά της NPLC. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, μοναδικός πιστωτής ήταν η F-Tex, εταιρία η οποία έχει την καταστατική της έδρα στη Λεττονία.

13 Με σύμβαση της 28ης Αυγούστου 2007, το πρόσωπο που ορίστηκε σύνδικος της πτωχεύσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας η οποία κινήθηκε κατά της NPLC εκχώρησε στην F-Tex το σύνολο των απαιτήσεων της NPLC έναντι τρίτων, περιλαμβανομένης της αξιώσεως έναντι της Jadecloud-Vilma για επιστροφή των ποσών που είχε εισπράξει από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο του 2001. Η εκχώρηση συμφωνήθηκε χωρίς ο σύνδικος να παράσχει οποιαδήποτε εγγύηση σχετική με το περιεχόμενο των απαιτήσεων ή με το ύψος τους ή με τη δυνατότητα, είτε εν τοις πράγμασι είτε εκ του νόμου, εκτελέσεώς τους. Η F-Tex δεν δεσμεύθηκε νομικώς να προχωρήσει στην είσπραξη των απαιτήσεων που της εκχωρήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο. Σε περίπτωση που θα αποφάσιζε να το πράξει, ανέλαβε την υποχρέωση να αποδώσει στον σύνδικο το 33 % του ποσού το οποίο θα της επιδικαζόταν κατόπιν ευδοκιμήσεως της σχετικής αγωγής.

14 Με διάταξη της 19ης Αυγούστου 2009, το Vilniaus apygardos teismas (Λιθουανία) απέρριψε την αγωγή που άσκησε ενώπιόν του η F-Tex, με αίτημα να υποχρεωθεί η Jadecloud-Vilma να της καταβάλει το ποσό των 523 700,20 LTL, το οποίο η τελευταία αυτή εταιρία είχε εισπράξει από τη NPLC, πλέον τόκων. Το Vilniaus apygardos teismas έκρινε ότι αρμόδια για την εκδίκαση της αγωγής ήταν τα γερμανικά δικαστήρια καθόσον η πτωχευτική διαδικασία κατά της NPLC είχε κινηθεί στη Γερμανία.

15 Κατόπιν της εφέσεως που άσκησε η F-Tex, το Lietuvos apeliacinis teismas (Λιθουανία) εξαφάνισε, στις 5 Νοεμβρίου 2009, την απόφαση του Vilniaus apygardos teismas και ανέπεμψε την υπόθεση σε αυτό. Το Lietuvos apeliacinis teismas έκρινε ότι ο κανόνας του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2006 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία επί αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως δεν εισάγει αποκλειστική δικαιοδοσία και ότι, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, έπρεπε να επιληφθεί της αγωγής το δικαστήριο του τόπου της καταστατικής έδρας της εναγομένης.

16 Με απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2009, το Landgericht Duisburg διαπίστωσε ότι δεν ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής που άσκησε ενώπιόν του η F-Tex κατά της Jadecloud-Vilma, για τον λόγο, ιδίως, ότι η εναγομένη δεν είχε την καταστατική της έδρα στη Γερμανία, και ενημέρωσε την F-Tex ότι η αγωγή της θα απορριπτόταν, κατά πάσα πιθανότητα, ως απαράδεκτη. Κατόπιν τούτου, η F-Tex παραιτήθηκε από την εν λόγω αγωγή.

17 Το Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, ενώπιον του οποίου η Jadecloud-Vilma άσκησε αναίρεση κατά της από 5 Νοεμβρίου 2009 αποφάσεως του Lietuvos apeliacinis teismas, αποφάσισε να αναστείλει τη σχετική διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχοντας υπόψη τις αποφάσεις του Δικαστηρίου [της 22ας Φεβρουαρίου 1979, 133/78,] Gourdain κατά Nadler, και [της 12ης Φεβρουαρίου 2009, C-339/07,] Seagon κατά Deko Marty Belgium, πρέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 και το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι:

α) το δικαστήριο ενώπιον του οποίου κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας έχει αποκλειστική δικαιοδοσία να αποφανθεί επί παυλιανής αγωγής που απορρέει άμεσα από την εν λόγω διαδικασία ή συνδέεται στενά με αυτήν και ότι τυχόν εξαιρέσεις από την ως άνω δικαιοδοσία μπορούν να στηρίζονται μόνο σε άλλες διατάξεις του κανονισμού 1346/2000;

β) η παυλιανή αγωγή του μοναδικού πιστωτή επιχειρήσεως κατά της οποίας κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας σε κράτος μέλος, όταν

— ασκείται σε άλλο κράτος μέλος,

— στηρίζεται σε απαίτηση έναντι τρίτου την οποία του εκχώρησε ο σύνδικος της πτωχεύσεως με σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας και με συνέπεια τον περιορισμό των απαιτήσεων που δύναται να προβάλει ο σύνδικος εντός του πρώτου κράτους μέλους και

— δεν συνεπάγεται κανέναν κίνδυνο για τυχόν λοιπούς πιστωτές,

πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στον τομέα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001;

2) Πρέπει το δικαίωμα του ενάγοντος για αποτελεσματική δικαστική προστασία, το οποίο, αφενός, έχει αναγνωριστεί από το Δικαστήριο ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, κατοχυρώνεται με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να γίνει αντιληπτό και να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι:

α) τα εθνικά δικαστήρια που έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί παυλιανής αγωγής κατ' εφαρμογήν (αναλόγως της σχέσεως της αγωγής αυτής με τη διαδικασία αφερεγγυότητας) είτε του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 είτε του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, δεν είναι δυνατόν να κρίνουν αμφότερα ότι είναι αναρμόδια;

β) όταν το δικαστήριο του ενός κράτους μέλους έχει απορρίψει την παυλιανή αγωγή ως απαράδεκτη λόγω αναρμοδιότητάς του, το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους μπορεί αυτεπαγγέλτως να κρίνει εαυτό αρμόδιο προκειμένου να διασφαλιστεί το δικαίωμα του ενάγοντος για πρόσβαση στη δικαιοσύνη, μολονότι βάσει των κανόνων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί διεθνούς δικαιοδοσίας δεν δύναται να εκδώσει τέτοια απόφαση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου ερωτήματος

18 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, το οποίο ενδείκνυται να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν η αγωγή που ασκεί κατά τρίτου ο πιστωτής ενός οφειλέτη κατά του οποίου έχει κινηθεί διαδικασία αφερεγγυότητας, στηριζόμενος σε εκχώρηση απαιτήσεως που συμφωνήθηκε με το πρόσωπο το οποίο είχε οριστεί σύνδικος στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1346/2000 ως απορρέουσα άμεσα από την εν λόγω διαδικασία και συνδεόμενη στενά με αυτή, ή αν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 ως καλυπτόμενη από την έννοια «αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

19 Ως προκαταρκτικό ζήτημα, πρέπει να διευκρινιστεί ποιο είναι το πεδίο εφαρμογής καθενός από τους κανονισμούς 44/2001 και 1346/2000.

– Ο κανονισμός 44/2001

20 Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, η οποία αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 44/2001, όριζε ότι η Σύμβαση αυτή εφαρμοζόταν σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξαρτήτως του είδους του δικαστηρίου. Το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, της ίδιας Συμβάσεως εξαιρούσε από το πεδίο εφαρμογής της ορισμένες ειδικές περιπτώσεις υποθέσεων, μεταξύ των οποίων, στο σημείο 2, «τις πτωχεύσεις, τους πτωχευτικούς συμβιβασμούς και τις παρεμφερείς διαδικασίες».

21 Τόσο η έκθεση Jenard σχετικά με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1986, C 298, σ. 29) όσο και η έκθεση Schlosser σχετικά με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της

Βόρειας Ιρλανδίας στη Σύμβαση των Βρυξελλών (ΕΕ 1986, C 298, σ. 99) επισήμαιναν ότι η δικαιοδοσία επί των υποθέσεων τις οποίες αφορούσε η ως άνω εξαίρεση έπρεπε να ρυθμιστεί με χωριστή σύμβαση. Στο σημείο 53 της εκθέσεως Schlosser διευκρινιζόταν, μάλιστα, ότι τα πεδία εφαρμογής των δύο συμβάσεων θα έπρεπε να οριοθετηθούν κατά τρόπον ώστε να μην υπάρχουν κενά και να μην ανακύπτει οποιοδήποτε ζήτημα χαρακτηρισμού.

22 Με την προαναφερθείσα απόφαση Gourdain, που αφορούσε τη Σύμβαση των Βρυξελλών, το Δικαστήριο αποσαφήνισε το περιεχόμενο της εν λόγω εξαιρέσεως. Με τη σκέψη 4 της αποφάσεως εκείνης, το Δικαστήριο έκρινε ότι για να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών οι σχετικές με πτώχευση αποφάσεις πρέπει να οφείλονται άμεσα στην πτώχευση και να συνδέονται στενά με μια διαδικασία ρευστοποιήσεως περιουσίας ή δικαστικού διακανονισμού.

23 Με την απόφαση της 2ας Ιουλίου 2009, C-111/08, SCT Industri (Συλλογή 2009, σ. I-5655), που εκδόθηκε κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 44/2001, το Δικαστήριο έκρινε ότι, καθόσον ο κανονισμός αυτός αντικαθιστά τη Σύμβαση των Βρυξελλών, η ερμηνεία της Συμβάσεως αυτής από το Δικαστήριο ισχύει και για τον εν λόγω κανονισμό, δεδομένου ότι οι οικείες διατάξεις τους μπορούν να χαρακτηριστούν ως ισοδύναμες, όπως συμβαίνει με το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού αυτού και το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών που έχουν πανομοιότυπη διατύπωση. Επιβεβαιώνοντας το κριτήριο ότι μια αγωγή εντάσσεται στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας εφόσον απορρέει άμεσα από την πτώχευση και συνδέεται στενά με μια διαδικασία ρευστοποιήσεως περιουσίας ή δικαστικού διακανονισμού, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, προκειμένου να κριθεί αν η εξαίρεση τυγχάνει εφαρμογής, αποφασιστικής σημασίας είναι το ζήτημα πόσο στενή σχέση έχει η αγωγή με τη διαδικασία αφερεγγυότητας (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση SCT Industri, σκέψεις 22 έως 25).

– Ο κανονισμός 1346/2000

24 Ο κανονισμός 1346/2000 επαναλαμβάνει αυτούσιες τις διατάξεις της Συμβάσεως περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, η οποία υπογράφηκε από τα κράτη μέλη στις Βρυξέλλες, στις 23 Νοεμβρίου 1995.

25 Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο εξέτασε, στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αποφάσεως Seagon, τα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να διαπιστωθεί αν μια αγωγή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

26 Στη σκέψη 20 της ως άνω αποφάσεως το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι το ίδιο ακριβώς κριτήριο το οποίο είχε εφαρμόσει στην προαναφερθείσα απόφαση Gourdain, χρησιμοποιείται στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1346/2000 σε σχέση με τον προσδιορισμό του αντικειμένου του εν λόγω κανονισμού. Ειδικότερα, κατά την αιτιολογική αυτή σκέψη, ο κανονισμός πρέπει να περιοριστεί σε διατάξεις που ρυθμίζουν την αρμοδιότητα για την κίνηση διαδικασιών αφερεγγυότητας και τη λήψη δικαστικών αποφάσεων οι οποίες απορρέουν άμεσα από διαδικασίες αφερεγγυότητας και συνδέονται άμεσα με αυτές.

27 Το Δικαστήριο κατέληξε ότι, λαμβανομένης υπόψη της προθέσεως αυτής του νομοθέτη και προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του κανονισμού 1346/2000, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απονέμει στα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας και διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση αγωγών που απορρέουν άμεσα και συνδέονται στενά με τη διαδικασία αυτή (προαναφερθείσα απόφαση Seagon, σκέψη 21).

28 Σημειωτέον ότι το διπλό αυτό κριτήριο χρησιμοποιείται και στο άρθρο 25, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1346/2000, το οποίο ρυθμίζει την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας. Βάσει του δευτέρου εδαφίου της ως άνω παραγράφου 1, το πρώτο εδάφιο ισχύει και για τις αποφάσεις οι οποίες

απορρέουν άμεσα από διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή, έστω και αν εκδίδονται από άλλο δικαστήριο. Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 2, οι λοιπές αποφάσεις, πέραν εκείνων στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1, διέπονται από τον κανονισμό 44/2001, στο μέτρο που ο εν λόγω κανονισμός τυγχάνει εφαρμογής.

– Επί της σχέσεως μεταξύ των κανονισμών 1346/2000 και 44/2001

29 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει, πρώτον, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 44/2001 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, ο οποίος, κατά την έβδομη αιτιολογική του σκέψη, εφαρμόζεται στο σύνολο των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, πλην ορισμένων σαφώς καθορισμένων θεμάτων, μόνον τις αγωγές που απορρέουν άμεσα από διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή. Από τις ίδιες σκέψεις συνάγεται, δεύτερον, ότι μόνον οι αγωγές που απορρέουν άμεσα από διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1346/2000.

30 Επομένως, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, πρέπει να εξεταστεί αν, λαμβανομένων υπόψη των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη το αιτούν δικαστήριο, η αγωγή που ασκήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης πληροί το διπλό αυτό κριτήριο.

Επί της συνάφειας μεταξύ, αφενός, της αγωγής που ασκήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης και, αφετέρου, της αφερεγγυότητας του οφειλέτη και της πτωχευτικής διαδικασίας

31 Η αγωγή που ασκήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης έχει ως αίτημα την επιστροφή από την εναγομένη ποσών τα οποία εισέπραξε από οφειλέτη πριν κινηθεί πτωχευτική διαδικασία κατ' αυτού. Η ενάγουσα στηρίζει το αίτημά της σε απαίτηση που της εκχώρησε το πρόσωπο το οποίο είχε οριστεί σύνδικος της πτωχεύσεως στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας. Η εκχώρηση αυτή είχε ως αντικείμενο το δικαίωμα ασκήσεως αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως το οποίο, βάσει του γερμανικού πτωχευτικού δικαίου, αναγνωρίζεται στον σύνδικο σε σχέση με πράξεις που προηγήθηκαν της κινήσεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας και θίγουν τα συμφέροντα των πιστωτών που μετέχουν στην εν λόγω διαδικασία.

32 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως, η οποία ρυθμίζεται, στο γερμανικό δίκαιο, από τα άρθρα 129 επ. του νόμου περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, επιτρέπεται να ασκηθεί μόνον από τον σύνδικο και με αποκλειστικό σκοπό την προάσπιση των συμφερόντων της ομάδας των πιστωτών. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, το δικαίωμα αυτό είναι, πάντως, δυνατό να εκχωρηθεί υπό την προϋπόθεση της εξασφαλίσεως μιας ισοδύναμης αντιπαροχής προς το συμφέρον της ομάδας των πιστωτών.

33 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως την οποία άσκησε ο σύνδικος, υπό την ιδιότητά του αυτή και στηριζόμενος στην αφερεγγυότητα του οφειλέτη, με αίτημα την επιστροφή ποσού που είχε καταβάλει ο τελευταίος, ότι η αγωγή αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση Seagon, σκέψη 28).

34 Εξάλλου, με την προαναφερθείσα απόφαση SCT Industri το Δικαστήριο έκρινε, όσον αφορά την αναγνώριση δικαστικής αποφάσεως με την οποία κρίθηκε άκυρη μια εκχώρηση εκ μέρους του προσώπου που είχε οριστεί σύνδικος στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας για τον λόγο ότι αυτός δεν είχε την εξουσία διαθέσεως του εκχωρηθέντος στοιχείου του ενεργητικού, ότι το εν λόγω ζήτημα άπτεται της πτωχεύσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 44/2001 (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση SCT Industri, σκέψη 33).

35 Εντούτοις, εν προκειμένω, η υπόθεση της κύριας δίκης διαφέρει από τις περιπτώσεις στις οποίες εκδόθηκαν οι ως άνω αποφάσεις.

36 Πράγματι, αντιθέτως προς ό,τι ίσχυε στην προαναφερθείσα υπόθεση Seagon, ο ενάγων της κύριας δίκης δεν ενεργεί υπό την ιδιότητα του συνδίκου, δηλαδή ως όργανο της πτωχευτικής διαδικασίας, αλλά ως εκδοχέας ενός δικαιώματος.

37 Επίσης, εν αντιθέσει προς την προαναφερθείσα υπόθεση SCT Industri, η διαφορά της κύριας δίκης δεν αφορά το κύρος της εκχωρήσεως που συμφώνησε ο σύνδικος, ούτε αμφισβητείται ότι ο σύνδικος είχε την εξουσία να εκχωρήσει το δικαίωμά του ασκήσεως της αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως.

38 Πρέπει, κατά συνέπεια, να εξεταστεί αν η αγωγή που ασκήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης έχει, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, άμεση σχέση με την πτώχευση του οφειλέτη και αν συνδέεται στενά με τη διαδικασία αφερεγγυότητας.

39 Η Jadecloud-Vilma και η Επιτροπή υποστηρίζουν, με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι η προέλευση και το περιεχόμενο της αγωγής του εκδοχέα είναι κατ' ουσίαν τα ίδια όπως στην αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως, την οποία ασκεί ο σύνδικος.

40 Αναμφίβολα, το δικαίωμα στο οποίο στηρίζεται η αγωγή στην υπόθεση της κύριας δίκης έχει σχέση με την πτώχευση του οφειλέτη, καθόσον ανάγεται στο δικαίωμα ασκήσεως της αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως, το οποίο απονέμεται στον σύνδικο από το εφαρμοστέο επί της διαδικασίας αφερεγγυότητας εθνικό δίκαιο. Τίθεται, ωστόσο, το ερώτημα αν το αποκτηθέν δικαίωμα, άπαξ και καταστεί περιουσιακό στοιχείο του εκδοχέα, εξακολουθεί να τελεί σε άμεση συνάφεια με την αφερεγγυότητα του οφειλέτη.

41 Το ερώτημα αυτό, πάντως, μπορεί να παραμείνει ανοικτό εφόσον προκύπτει, εν πάση περιπτώσει, ότι η άσκηση από τον εκδοχέα του δικαιώματος που απέκτησε δεν συνδέεται στενά με τη διαδικασία αφερεγγυότητας.

42 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως επισημαίνουν τόσο η F-Tex όσο και η Λιθουανική και η Γερμανική Κυβέρνηση, η άσκηση του δικαιώματος που απέκτησε ο εκδοχέας διέπεται από κανόνες διαφορετικούς από εκείνους που ισχύουν στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας.

43 Πρώτον, σε αντίθεση προς τον σύνδικο, ο οποίος υποχρεούται, κατ' αρχήν, να ενεργεί προς το συμφέρον των πιστωτών, ο εκδοχέας είναι ελεύθερος να αποφασίσει αν θα ασκήσει το ενοχικό δικαίωμα που απέκτησε. Όπως διαπίστωσε και το αιτούν δικαστήριο, η F-Tex δεν δεσμεύθηκε, εν προκειμένω, νομικώς να προχωρήσει στην είσπραξη της εκχωρηθείσας απαιτήσεως.

44 Δεύτερον, ο εκδοχέας, εφόσον αποφασίσει να ασκήσει το ενοχικό του δικαίωμα, ενεργεί ατομικώς και προς ίδιο συμφέρον. Όπως ακριβώς το ενοχικό δικαίωμα στο οποίο στηρίζεται το αγωγικό του αίτημα, το ποσό που του επιδικάζεται σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της αγωγής του περιέρχεται στα προσωπικά του περιουσιακά στοιχεία. Έτσι, οι συνέπειες της ασκήσεως της αγωγής του διαφέρουν από τις συνέπειες της ασκήσεως από τον σύνδικο της αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως, που αποσκοπεί στην αύξηση του ενεργητικού της επιχειρήσεως κατά της οποίας έχει κινηθεί η διαδικασία αφερεγγυότητας (προαναφερθείσα απόφαση Seagon, σκέψη 17).

45 Το γεγονός ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η αντιπαροχή της F-Tex σε αντάλλαγμα για την εκχώρηση από τον σύνδικο του δικαιώματος ασκήσεως της αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως έλαβε τη μορφή της υποχρεώσεως αποδόσεως ποσοστού επί του προϊόντος της εκχωρηθείσας απαιτήσεως δεν αλλάζει τίποτε ως προς την άνω ανάλυση, εφόσον πρόκειται απλώς για ρύθμιση του τρόπου καταβολής. Ένας τέτοιος συμβατικός όρος απόκειται στην ελεύθερη βούληση των συμβαλλομένων, καθόσον δεν αμφισβητείται ότι ο σύνδικος και ο εκδοχέας ήταν ελεύθεροι να ορίσουν ότι η αντιπαροχή του εκδοχέα μπορούσε να λάβει τη μορφή κατ' αποκοπήν ποσού ή ποσοστού επί των ποσών που ενδεχομένως θα επιστρέφονταν.

46 Επιπλέον, κατά το γερμανικό δίκαιο, το οποίο είναι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, το εφαρμοστέο δίκαιο επί της διαδικασίας αφερεγγυότητας, η περάτωση της διαδικασίας αυτής ουδόλως επηρεάζει την άσκηση από τον εκδοχέα του δικαιώματος ασκήσεως της αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως, το οποίο απέκτησε από τον σύνδικο. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, ο εκδοχέας μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα αυτό και μετά την περάτωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας.

47 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της, η αγωγή που ασκήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν συνδέεται στενά με τη διαδικασία αφερεγγυότητας.

48 Κατά συνέπεια, χωρίς να χρειάζεται το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ενδεχόμενης υπάρξεως άμεσης συνάφειας μεταξύ της αγωγής αυτής και της αφερεγγυότητας του οφειλέτη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω αγωγή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 και, χάριν συμμετρίας, δεν καλύπτεται από τον όρο «πτώχευση» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 44/2001.

49 Επομένως, στο δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι αγωγή κατά τρίτου στηριζόμενη σε εκχώρηση ενοχικής απαιτήσεως από τον σύνδικο της πτωχεύσεως, ο οποίος μεταβίβασε στον ενάγοντα το δικαίωμα ασκήσεως αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως που του παρέχει το εφαρμοστέο επί της διαδικασίας αφερεγγυότητας εθνικό δίκαιο, εμπίπτει στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου ερωτήματος

50 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν είναι αποκλειστική, ή όχι, η δικαιοδοσία που απονέμει ο κανονισμός 1346/2000, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, στα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας προς εκδίκαση των αγωγών που απορρέουν από την ως άνω διαδικασία και συνδέονται στενά με αυτή.

51 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος αυτού.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

52 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το δικαίωμα για αποτελεσματική δικαστική προστασία, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαγορεύει σε εθνικό δικαστήριο κράτους μέλους, που έχει επιληφθεί αγωγής για την εκδίκαση της οποίας δεν έχει δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, να αποφανθεί ότι στερείται αρμοδιότητας όταν το εθνικό δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει ήδη κρίνει εαυτό αναρμόδιο βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000.

53 Το ερώτημα αυτό έχει σημασία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης μόνο σε περίπτωση που θα ήταν αδύνατο να θεμελιωθεί διεθνής δικαιοδοσία των λιθουανικών δικαστηρίων σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης.

54 Εφόσον όμως προκύπτει από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα ότι η διαφορά της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, τα λιθουανικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, ως δικαστήρια του κράτους μέλους όπου η εναγόμενη εταιρία έχει την έδρα της.

55 Επομένως, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι αγωγή κατά τρίτου στηριζόμενη σε εκχώρηση ενοχικής απαιτήσεως από τον σύνδικο της πτωχεύσεως, ο οποίος μεταβίβασε στον ενάγοντα το δικαίωμα ασκήσεως αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως που του παρέχει το εφαρμοστέο επί της διαδικασίας αφερεγγυότητας εθνικό δίκαιο, εμπίπτει στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

(υπογραφές)